



BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTĂ BISERICĂȘCĂ - CULTURALĂ

ORGANUL OFICIAL AL EPARHIEI ORTODOXE ROMÂNE A ARADULUI

Ortodoxia și Româanismul în trecutul nostru.

De Dr. Grigorie Gh. Comșa, Episcopul Aradului.

(Continuare).

CAP. III.

Participarea ortodoxiei la întemeierea principatelor române.

Ortodoxia joacă rol important la alcătuirea statelor române. În anul 1290 un grup de Români din Făgăraș coboară în Muntenia sub conducerea ducelui Negru Vodă. Asupra acestui nume există o pomenire a lui (a numelui), în un document cu mult posterior, al lui Matei Basarab din 1636, dat locuitorilor din Câmpulung pentru întărirea unor privilegii, care hrisev al lui Matei Basarab, enumără între alte hriseve și pe: «hrisevul strămoșului domniei mele, prealuminatul și blagocestivul și de Hristos iubitorul I. Radu Negru Voevod, leat 6800=1292¹⁾».

Acest hrisev cercetat în legătură cu alte hriseve păstrate la primăria din Câmpulung, duce la concluzia că descălecarea a avut loc. Ea a fost determinată de motive religioase. Papii își îndreptară privirile spre Răsărit, crezând că vor putea profita mult de supunerea ortodocșilor. «Căci să nu credem — zice Xenopol — că numai motive spirituale împingeau pe papi, ca și pe alți pristavi ai bisericii creștine, la neîncetata sporire a stăpânirii lor. Elementul omenesc, cu patimile și egoismul său interesat, a fost pârgăhia cea mai puternică care a însuflețit întotdeauna proselitismul, și dacă agenții nemijlociți ai acestei întinderi, misionarii și ordinele religioase, erau *poate* recrutați între oamenii cei curați cu inima și duhul, nu era tot astfel

și cu cei cari îi trimeteau și care urmăreau, sub masca religiei, scopuri de lumească dominare¹⁾».

Așa vedem că în anul 1234 papa Grigorie al IX-lea insistă ca regele Ungariei Bela al IV-lea să aducă pe valahi la catolicism.

Papa Grigorie al IX-lea scrie la anul 1234 regelui Bela IV al Ungariei, că sunt în țara lui niște oameni, numiți Valahi, cari nu ascultă de episcopul catolic al Cumanilor, ci de niște pseudo-episcopi (adică ortodocși), cari țin de ritul grecilor și chiar mulți Unguri și Germani se fac un popor cu acești Valachi. Prin urmare papa îi ordonă lui Bela și îl îndeamnă cu stăruință, întru iertarea păcatelor, să nu țină în regatul său asemenea șismatici, ci să silească pe Valahi a asculta de episcopul catolic²⁾. Iar la anul 1279 papa Nicolae IV obligă prin jurământ pe regele Ladislau Cumanul ca să prindă pe eretici (pe ortodocși) și să-i alunge din Ungaria și din țările supuse lui³⁾.

Regele Bela al IV-lea se angajase că va aduce la catolicism pe închipuiții creștini.

În timpul regelui Vladislav Cumanul (1272—1290) ungurii au lupte cu Cumanii și chiar regele îmbrățișează religia Cumanilor, ceea ce făcu pe papa să ia măsuri mai aspre, cari însă au provocat răscoala Românilor, dintre cari unii, cei mai înstăriți, au trecut în Muntenia sub Negru Vodă⁴⁾. Elementul acesta năvălitor

¹⁾ Xenopol: sp. cit. p. 32.

²⁾ După I. Lupas, Lecturi din izvoarele istoriei române, pag. 45.

³⁾ Vezi: St. Mețes, Istoria bisericii și a vieții religioase a Românilor din Ardeal și Ungaria, pag. 41.

⁴⁾ Xenopol: op. cit. p. 34.

¹⁾ Xenopol: Istoria Românilor din Dacia Traiană, vol. III. București, p. 25.

fu destul de puternic spre a «**determina alcătuirea politică a statelor române**»¹⁾.

Răposatul istoric A. D. Xenopol în: «*Istoria Românilor din Dacia Traiană*» spune că: «forma de astăzi a statului român liber a fost determinată de descălecarea» (vol. III. p. 58).

La anul 1334 papa Ioan al XXII-lea scrie regelui Carol Robert: «... să începi războiul împotriva ortodocșilor — adică contra noastră — și dacă s'ar întâmpla să mori în război... îți dau deplină iertare a tuturor păcatelor tale».

În astfel de împrejurări Românii de sub stăpânirea Ungariei, fiind prizonieri chiar cu războaie sângeroase pentru religia ortodoxă, o parte din ei trec munții Carpați și întemeiază, împreună cu frații lor de pe lângă Olt, Țara Românească sub conducerea legendarului Negru Vodă din Făgăraș, iar alții, sub conducerea lui Bogdan din Maramureș, principatul Moldovei.

Astfel putem spune că credința ortodoxă a fost unul dintre cele mai puternice imbolduri sufletești, cari au contribuit la întemeierea celor două principate române.

Istoricul A. D. Xenopol spune următoarele în această privință: «Prigonirile îndrumate de papa, prin asemenea măsuri provoacă o răscoală a Românilor chiar din anul 1290, care se vede că avu de rezultat descălecarea unei părți din ei, care trecu în Muntenia peste munții Făgărașului. Iată deci documentată *pricina descălecării Munteniei în prigonirile religioase, cărora Românii de peste munți erau expuși din partea bisericii catolice*»²⁾.

Dragoș descălecă în 1288 în Moldova, iar Bogdan descălecă tot acolo în anul 1343—1348. Dragoș a plecat spre a găsi un traiu mai ușor, iar Bogdan pentru a scăpa de asupririle maghiarilor. Deci este logic să presupunem că Românii erau persecutați mai ales pentru ortodoxia lor. Aceasta o vedem din convingerea domnitorului Lațcu, (1365—1374), fiul descălecătorului Bogdan. Lațcu știa că prigonirile cărora era expus aveau substrat religios, adică ungerii priveau cu ochi răi Moldova sub regele Ludovic cel Mare. Deci Lațcu, prefăcându-se că trece la catolicism, trimite doi minoriși la papa Urban VI. cerând să scoată Moldova de sub jurisdicția episcopului de Haliciu și să înființeze un episcopat catolic în Siret³⁾. Se și înființează episcopie la Siret, care în 1401 se mută la Bacău³⁾. Dar Moldova nu peste mult părăsește pe papa

și revine la vechea ei autoritate spirituală, patriarhia din Ohrida, «ceeace se face la 1374, care, din o reacție a ortodoxismului contra învățăturilor papistăsești, înființează, și pentru întâia oră, mitropolia în Moldova»¹⁾. Sub scurta domnie a lui Iuga I. se consolidează și statul, dar se consolidează și ortodoxia în Moldova, care în 1401 ajunge sub jurisdicția patriarhiei de Constantinople²⁾.

Dar aici ne punem o întrebare: Oare au contribuit papii cu ceva la promovarea intereselor naționale, ale românilor rămași în Transilvania? În această privință istoria ne spune că nobilii sau boierii români din Transilvania, cari s'au lăsat ademeniți și au trecut la catolicism, odată cu credința, au rămas pierduți pentru totdeauna și pentru neam!!

Obiecțiuni aduse limbei slavone.

Doritorii de a ne vedea atrași prin proselism la catolicism, fac observația că limba slavonă ne-a paralizat progresul. Noi răspundem, că *deși în urma împrejurărilor istorice am fost nevoiți să adoptăm în Biserica noastră limba slavonă, totuș prin aceasta nu ne-am slavizat. Dimpotrivă, Biserica aceasta ortodoxă, cu limba ei slavonă folosită mai multe secole, a fost în stare să ne păstreze caracterul național și ființa noastră națională, pe când puținele elemente ale poporului nostru, cari au trecut la religia romano-catolică, cu limba liturgică latină, au dispărut pentru totdeauna din sânul nostru.* A fost un rău adoptarea limbii slavone? Fără îndoială că da! Dar și mai mare rău ar fi venit asupra noastră dacă ne-am fi desnaționalizat prin adoptarea religiei catolice. Suntem mulțumitori lui Dumnezeu, că dintre cele două rele ne-am ales numai cu cel mai mic, de care încă am scăpat atunci când împrejurările s'au făcut mai prielnice. Și este de notat că de limba slavonă am scăpat nu prin vr'un îndemn venit dela Biserica catolică, ci chiar dintr'o tabără adversă, în parte, față de concurentul grecist, iar parte prin husiți, luterani și calvini în secolele XV, XVI și XVII, cari chiar nemulțumiți de stările din Biserica romano-catolică, au introdus cei dintâi în Bisericile lor limbile naționale.

Întru dovedirea afirmațiilor noastre ne întrebăm aici, oare ce profit au avut de pildă ungerii că ei erau romano-catolici? La ungerii nu limba latină a culturii a sprijinit literatura.

Reformațiunea a adus în Ungaria literatura în limba maghiară și numai în veacul al XVI-lea.

¹⁾ Xenopol: op. cit. p. 56.

²⁾ A. D. Xenopol: *Istoria Românilor*, Iași, 1888, vol. II pag. 12—13.

³⁾ A. D. Xenopol: *Ist. Românilor în Dacia Traiană*, vol. III p. 114.

¹⁾ Xenopol: op. cit. p. 197.

²⁾ Xenopol: op. cit. vol. III p. 117 și 198.

Reformatorii erau și tipografi, cum a fost Gaspar Heltai la Cluj (prin 1575). În limba maghiară predică reformatorul Matei Devai Biró în anul 1531 în Buda, iar cărți de polemică catolică au apărut în limba maghiară abia în sec. XVI, când Nicolae Olah (Valahul) a fost arhiepiscop în Strigoniu ¹⁾.

Deci iată că latinismul bisericii romano-catolice nu a ajutat întru nimic limba maghiară. Caracteristic este apoi că de pildă la maghiari, cronicile erau scrise în limba latină, ca și cronică lui Simeon Kézai în secolul al XIII-lea. Cu toată latinitatea limbei, acest Kézai scrie în cronică sa enormități, ca și aceea de care se face pomenire în cel mai mare manual de literatură maghiară, că adică istoricul Orosius, care a trăit în sec. V-lea, este considerat de cronicarul Kézai ca istoriograf al lui Otto Cel Mare, deci îl face să trăiască cu cincisute ani mai târziu!!! ²⁾.

Raportul între biserică și Domnitori.

Rolul mănăstirii Tismana.

Chiar pe timpul descălecării lui Radu Negru biserica avea strânse legături cu domnitorul. Bogdan Petriceicu Hajdău spune despre călugărul sârb Nicodem, că a fost mâna dreaptă a lui Vladislav Vodă (1364—1372) și a lui Radu Negru 1373—1384) în privința organizării bisericesti. Cât de frumos se exprimă voevodul Mircea Vodă Ciobanul în 6 Iunie 1547 în hrisovul în care confirmă unele drepturi ale mănăstirii Tismana, că aceasta mănăstire a avut drepturi încă de pe vremea întemeierii Țării Românești.

Mihnea Vodă, într'un document din 9 Iunie 1590, cu mândrie spune că mănăstirea Tismana e cea mai veche mănăstire în Țara Românească ³⁾. La îndemnul lui Nicodim întemeiază Vladislav Vodă mănăstirea Vodița și Tismana. Mircea Vodă cel Mare a vizitat mănăstirea Tismana în anul 1406, când s'a dus să se întâlnească cu regele Sigismund în Severin. În 1458 Vlad Țepeș vizitează Tismana și îi confirmă drepturile. În 1631 aici s'a adăpostit Matei aga Brâncoveanu, când a fost urmărit de Leon Vodă — avea și averi imense mănăstirea, dar — precum zice scriitorul Ștefulescu: »nu numai gloria trecutului strălucit și faima averilor sale imense îi alcătuiesc splendida aureolă, ci mai presus de toate menirea sfântă ce-i fu dată în viața neamului românesc, ca între zidurile sale de cetate,

cunoscută în documente, încă din sec. XV-lea să se adăpostească în primul pătrar al sec. XIX-lea începuturile revoluțiunii dela 1821, manifestată mai întâi ca o răscoală țărănească. De aci Tudor Vladimirescu dete întâia sa proclamație (22 Ianuarie 1821), prin care cerea scaparea de robie și încetarea jafurilor și nedreptăților ce norodul a încercat până acum din pricina oblăduitorilor Domni, răscoala ce apoi deveni o adevărată revoluție politică și națională, ce avea de scop nu numai îmbunătățirea soartei țăranului, dar și măturarea Fanarioșilor de pe tronul țării ¹⁾.

Iată ce frumos rol național fu hărăzit acestei mănăstiri, în care domitorul Gheorghe Bibescu (1842-8) își făcuse reședința de vară, ca și Barbu Știrbei (1849-56).

De aici a luptat călugărul Nicodem împotriva catolicismului desbinător, care în timpul lui Vladislav Vodă progresa, fiind protejat de doamna Clara, soția a doua a tatălui său Alexandru Basarab ²⁾.

O legendă din Topolnița (Motru) spune că Nicodem ar fi ales în mod minunat locul zidirii mănăstirii, luându-se după un copil care-și pierduse porcii, iar Vladislav Basarab ar fi fost luminat de un înger ca să ajute ridicarea mănăstirii Tismana ³⁾.

(Va urma.)

Mijloace de consolidare ortodoxă.

de arhim. P. Morușca.

(Continuare)

Disciplina bisericească

este desigur unul din puternicele mijloace de restaurare a prestigiului Bisericii noastre, și deci de consolidare ortodoxă. Se impune, mai ales în aceste vremuri de moravuri laxe și de lăncezire a conștiinței religioase reintroducerea unei discipline bisericești mai severe, în cler și mai vârtos în rândurile credincioșilor.

Nu voi face aici obiect de discuție disciplina clerului. Regulamentele disciplinare cuprind sancțiuni pentru abateri; deși trebuie să mărturisim, că n'au fost trecute în articole unele *dispoziții canonice*, de o valoare incontestabil superioară acelei jurisprudențe laice, care a pătruns și în disciplina bisericească. Să amintesc un singur caz. Canoanele, — întemeiate pe cu-

¹⁾ Beöthy Zsolt: A magyar irodalom története (Ist. literaturii maghiare) Budapest 1899 p. 152—155.

²⁾ Beöthy: Ist. literaturii maghiare p. 146.

³⁾ A. Ștefulescu: Mănăstirea Tismana, București, 1909, pag. 1—2.

¹⁾ Ștefulescu: op. c. p. 7.

²⁾ Ștefulescu: op. c. p. 14.

³⁾ Ștefulescu: op. c. p. 52.

vântul evanghelic: „...mergi mai întâi de te împacă cu fratele tău și atunci venind adu darul tău“ la altar (Mat. 5, 24;) — opresc pe preotul învrăjbit și îndușmănit să slujască sf. Liturghie. Ori, atâția din preoșii noștri sunt învrăjbiți cu poporeni de ai lor, trăesc uneori între olaltă în dușmănie neîmpăcată, și duc mânia lor până în preajma sfântului prestol, slugind împreună fără remușcare..

Și regulamentele nu prevăd sancțiuni, și nu se dau decât în vârtutea acuzelor formale și a vinovațiilor stabilite prin anchete. „Unde nu-i pâra nu-i judecată..“

Dar în privința *disciplinei bisericești în popor*, n'avem precizate nici un fel de sancțiuni. Atâta prevede legea: „bărbații majori.. nepătați și cari își îndeplinesc datoriile lor morale și materiale față de biserică și așezămintele ei, sunt membrii ai parohiei“ Iar membrii parohiei pot fi membrii ai corporațiilor noastre bisericești, din protopopiat, eparhie, mitropolie, ai congresului național bisericesc și ai consiliului central bisericesc. Indrumători, deci ai vieții bisericești și religioase cu cuvântul și cu votul lor.

Cari sunt acele „datorii morale și materiale“ nu se precizează nicăiri. Practica le-a redus pe cele morale: să nu fie cineva concubin și să nu fi suferit o condamnare civilă, pentru fapte infamante; iară pe cele materiale la „a contribui la zidirea și susținerea bisericii, a parohului și altor așezăminte și instituții culturale din parohie“. Dar câți concubini nu pătrund în listele parohiale și câți condamnați nu se află prin consiliile parohiale și la epitropie! Câți nu dau un ban pentru nevoile bisericii și ale parohiei și nu-și plătesc ce sunt datori parohului! Și sunt membrii ai parohiei!“

Și acestea sunt criteriile externe. Nimenea nu întreabă de *suflet, de credința și viața religioasă* a celui ce pretinde drepturi în biserică.

Ajunge dacă ai fost botezat ortodox, cine te verifică de cunoști, și mai ales de îndeplinești în viață *poruncile Bisericii*, cele „9 porunci bisericești“ pe lângă cele 10 dumnezeiești. De cercetezi biserică, de te spovedești și cumineci măcar odată în an, de faci petreceri în post..

Odată trebuie să se pună capăt acestor stări, de voim să punem viața bisericească pe drumul drept. Formalismul, al cărui robii suntem, nu ne mai salvează. Fără o purificare a atmosferei sufocante din viața clerului ca și a poporului, Biserica ne slăbește și viața religioasă tânjește.

Unde bunătatea părintească, duhului blândeței, al milei, al iubirii și îngăduinței creștine nu poate realiza o îndreptare, trebuie reintrodusă aspra disciplină bisericească, care a păzit frumusețea vieții creștine a veacurilor primare. Nu cu rigoarea penitențelor publice, dar nici cu laxitatea moravurilor de acum și a indiferențismului religios, care își bate joc de tot ce e sfânt, ca cel mai mare vrășmaș al Bisericii și al vieții creștine.

Până acum Biserica, se pare, s'a ferit să facă o distincție între creștinul adevărat; între fiul credincios și între creștinul cu numele, câștigat prin bolez, la care a fost dus de alții. Botezul i-ți deschide poarta de intrare în creștinism, dar certificatul de cetățenie în împărăția lui Hristos trebuie să ți-l câștigi *personal*, prin credința și faptele vieții. Nu există societate sau organizație, care să nu ia măsuri de reforsiere față de membrii recalcitranți, cari nu-i respectă normele și statutele. Numai Biserica are legi și porunci, pe cari membrii ei nu le iau în seamă și atitudinea lor nu atrage nici un fel de sancțiuni.

(Va urma.)

Prea Sf. Sa Părintele Episcop Dr Grigorie Gh. Comșa între credincioșii din cartierul Arad-Micălaca-Nouă.

În Micălaca Nouă s'a înființat o parohie în anul 1925. Sperăm că noua biserică, ce se construiește acum, va putea fi terminată și sfințită în toamna anului curent.

În prezent, serviciul Divin se oficiază în sala de învățământ a școlii primare.

Prea Sf. Sa a ținut ca în Duminică din 23 Aprilie a. c. să viziteze această mică parohie.

Insoțit de consilierul referent Mihai Păcățian și de protopopul Aradului, Traian Vașian, a asistat la serviciul divin și a ținut o predică mult edificatoare despre învățăturile ce le putem scoate din arătarea M. Hristos după înviere și despre datoria credincioșilor de a-și conforma viața acestor învățături. Poporul a rămas adânc impresionat.

Micălaca Nouă se poate lăuda cu distinși cântăreți de strană. În sf. biserică, în cursul serviciului divin am observat ordine și disciplină.

La sfârșitul serviciului divin, preotul Romul Furdui a mulțumit Prea Sf. Sale, în numele său și al poporului, pentru deosebita onoare și bucurie ce le-a pricinuit înalta vizită a Pr. Sf. Sale.

M a m a.

Nici odată n'a fost indicată mai limpede și mai categoric menirea femeii în lume decât în cuvintele: «Creșteți și vă înmulțiți», cu cari a fost binecuvântată cea dintâi păreche de oameni.

Deși feminismul nostru tinde să smulgă pe femeie dintre cei patru păreți ai căminului, să o scoată de sub «tutela», în care ar fi ținută de bărbat, și să salte situația la majoratul juridic, politic, social cultural, — după legea firii pusă în însăși natura fe-

meii, — cea mai înaltă misiune a ei a fost și va rămâne, pentru toate timpurile, menirea de a fi mamă.

Și când rostim cuvântul «mamă», în gândul nostru se conturează, involuntar, chipul blând al mamei noastre, și simțim cu poetul că:

„ în lume,
Cel mai frumos, mai dulce nume

e mamă“, — și că nimic și nime nu este mai aproape de sufletul nostru decât inima caldă a ei.

Cui incredințează fiul tainele lui? Cui își împărtășește dorul, durerea, și cine i-le alină? mama!

Sufletului iubitor al mamei confiem toate intimitățile noastre, de aceea tot omul cu simț păstrează în sufletul lui, până la adânci bătrânețe, chipul bun, iertător al mamei sale.

Mama dă tot, chiar și viața pentru fiii ei. Mare este jertfa mamelor, dar sunt și răsplătite prin fiii lor. Din căminul familiar, mamele au cărmuit și cărmuesc și azi lumea. Sfânta Monica, Autuza, Emilia, Nona, vor grai în toate timpurile oamenilor prin fiii lor.

Toți bărbații mari ai omenirii recunosc, că dacă au dat ceva bun în viața lor, o datorează mamelor lor, căci acestea i-au născut nu numai trupește, ci i-au renăscut și sufletește prin duhul strecurat în suflete. Și tocmai din acest motiv este covârșitoare influința mamelor asupra sufletului fiilor lor.

Coriolan, vestitul general roman, pornind în fruntea oștirii vols-cilor în contra Romei, a respins solia senatorilor, a ignorat pe a preoților și augurilor, cari l-au întimpinat și implorat să nu înainteze spre Cetate. N'a fost nimic, care să-l fi putut opri în drumul lui de răzbunare. Peste corpul mamei sale Veturia n'a putut însă trece și întorcându-se a zis: «Mamă, ai salvat Roma».

În căminul familiar, care este împărăția mamei, în care stăpânește prin iubire și blândețe, ea crează atmosferă senină.

Mama este cel dintâi educator, cel dintâi învățător al fiului. Școala nu poate suplini, pe deplin, ceea ce a neglijat mama în căminul familiar. În acesta primă școală mamele gravează în sufletele fiilor lor sentimente nobile, conștiința datoriei, nizuința spre bine. Unde mama a întrelăsat sau a neglijat a imprima în sufletele fiilor, virtuțile, întruchipate, pentru noi creștinii, în chipul lui Hristos, acolo nu este asigurată fericirea fiilor, căci nu în mulțimea diplomelor, nici în mormanul de aur sau alte condiții de viață, ci în curățenia sufletului și în sănătatea trupului stă condiția fericirii.

Prin mamele virtuozose se asigură viitorul țării și al neamului. Este foarte semnificativă în aceasta privință următoarea întâmplare: Renumitul cancelar german *Bismarck*, trecând, în societatea unui general, pe străzile Warșoviei și văzând copilașii ieșind din

școală — și curios de progresul ajuns în limba nemțească, — a întrebat pe unul: — „Știi Tatăl nostru nemțește?“

— Știu, răspuse copilul, și-l rosti fără greș.

— Cine te-a învățat?

— Învățătorul, afirmă copilul. Cancelarul a fost viu satisfăcut de rezultat și plecă. Se reîntoarse însă și zise: — Spune Tatăl nostru în limba polonă. Copilul plecă genunchii, își împreună mânuțele spre ceriu și rosti rugăciunea foarte emoționat.

— Cine te-a învățat? — Măicuța, răspuse copilul. Marele cancelar observă cu dreptate că până când vor fi mame conștii și virtuozose nu poate pieri un neam.

Fericite sunt neamurile a căror soarte este condusă de bărbați, crescuți în virtuți de mamele lor.

Una din paginile de aur ale istoriei Romanilor, va rămânea, pentru toate timpurile, aceea, în care se zugrăvește chipul ideal al femeii în *Cornelia*, mama Grachilor.

Și istoria neamului nostru are multe astfel de pagini luminoase. Marele învățat Nicolae Iorga o prezintă pe *Doamna Oltea*, ca pe cea mai duiosă figură de mamă din lungul șir al Domnițelor române. Ea este trecută la nemurire în poezia: «Muma lui Ștefan cel mare». *Doamna Stanca*, soția lui Mihai-Viteazul, a preferat să fie târâtă în închisoare în Sibiu și Cluj de Ștefan Csáky, decât să se despartă de fiii ei Florica și Nicolae, luați ostateci.

Nici o mamă n'a fost lovită atât de greu de soarte însă dintre Doamnele române, cași *Marica*, soția Domnului Constantin Brâncoveanu, care în ziua numelui ei, adevă în ziua de Sântămărie anul 1714, a fost constrânsă să asiste la decapitarea soțului Domn și ai celor 4 fii ai ei, — doar greu încercata mamă a micului Lindbergh sau nefericitele mame dela Costești, înnebunite de durere pentru fiii lor, au trecut prin asemenea clipe de groază și suferințe, cari n'au avut asemănare decât în acelea chinuri, pe cari le-a îndurat la poala crucii de pe Golgota mama Domnului.

Sufletul mamei este vecinic cuprins și stăpânit de soarta fiului ei, chiar și atunci, când el ar fi mare și tare sau ar sta oricât de sus pe scara ierarhiei sociale. În clipele în care Napoleon se încorona, strălucita asistență era ca orbită de mirajul aceluși om și pe deplin încrezută în viitorul lui. Într'un colț al galeriei din biserică stă, însă, îngrijorată de necunoscut o femeie, care, — desigur, — își punea fel de fel de întrebări. Era mama împăratului. Îngrijorarea mamei n'a fost fără temei.

Să cugetăm o clipă la scumpele noastre mame. Gândul nostru se va întâlni, sigur, cu grija lor îndreptată neconținut în urma pașilor noștri.

Pe o copertă a revistei „Femeia de mâine“, redactată de D-na Sanda Matei, stă, ca o fericită indi-

cație, un minunat tablou, în care o mamă își alăptează copilul.

În învălmășagul acestei vieți, plin de ispite, cari acostează pașii fiilor în tot colțul de stradă, în paginile cărților pornografice, în filmele obscene, cugetând la viitorul neamului, nu ne putem mai bine imagina rostul femeii, decât în tabloul în care mama, — într'un cămin curat, luminos, sănătos, — îngenunchie, alături de fiii ei, în fața sfintei icoane, spre rugăciune.

Azi, când se prăznuiește în toate țările acestui continent *ziua mamelor*, — zi, care prin dragoste de mamă e un pas spre înfrățirea popoarelor, — sufletele noastre se pleacă cu toată venerațiunea și iubirea în fața jertfei, a grijei, a dragostei de mamă.

Să le iubim, să le cinștim cu adevărat, ca să trăim mult și bine pe pământ.

Tș. 1933.

Pr. Meletie Șora
paroh.

Porunca a cincea dumnezeiască

De preotul *Florea Codreanu*

Cinstește pe tatăl tău
și pe mama ta, ca bine
să-ți fie și mulți ani
să trăiești pe pământ.

I. Copii, iubiți-vă părinții!

Precum se știe, cele zece porunci dumnezeiești sunt împărțite în două, după felul cum au fost scrise pe cele două table de piatră. Partea întâia o dau cele dintâiu patru porunci, cari cuprind datoriiile omului față de Dumnezeu și sunt scrise pe tabla întâia. Partea a doua o dau cele din urmă șase porunci, scrise pe tabla a doua, cari cuprind datoriiile omului față de aproapele său.

Putem osebi pe aproape de aproape?

Ați auzit, că aproapele nostru este tot omul și oricare om din lume. Hristos Mântuitorul ni arată aceasta în pilda despre Samaritanul milostiv. Omul căzut între tâlhari este un om oarecare. Un om, despre care anume nu se spune de ce lege, sau de ce neam a fost. Nici portul nu îl vădia, căci tâlharii îi luaseră și hainele. A fost un om, și aceasta înseamnă, că oricare om din lume ar fi fost, sau ar fi, suntem datori să-l ajutăm, după puterile noastre și după priceperea noastră, când a ajuns la necaz.

Cu toate acestea, firea noastră omenească spune, că o deosebire oarecare este între aproape și aproape. Ca să înțelegem lucrul acesta, răspundeți la următoarele întrebări: Găsești în drum doi cerșitori, doi neputincioși, doi bătrâni, doi flămânzi. Intru toate sunt asemenea. O singură osebite este între ei: unul e creștin, altul păgân. Tu ai vrea să dai milă amânduro-

ra, dar n'ai decât un singur ban. Numai pe unul poți să-l ajuți. Pe care-l vei ajuta? Vei da, firește, creștinului. Nu zicem, că păgânului nu trebuie să-i dai, dar în primul rând vei da creștinului și dacă mai ai ce da, vei da și păgânului. Sau altă întrebare: Dă o foame. Tu ai ceva de ale mâncării și dacă ai mai da cuiva, încă tot nu ai muri de foame. Cunoscuiți, cari știu, vin să ceară împrumut, sau să cumpere. Intre cunoscuiți vine și unul care-i neam aproape cu tine. La toți nu le poți da, dar unuia ai putea să dai. Cui vei da? Se înțelege, că neamului vei da. — Iarș alta întrebare: Dacă numai pe unul ai putea să-l ajuți, căruia vei da ajutor, tatălui, sau fratelui? Care-ți este mai aproape? Dar nu este om, să nu știe și să nu simtă, că părinții sunt mai aproape decât frații. — Să mai punem o singură întrebare: La cine va da o femeie ajutor, în caz de boală, părinților sau soțului, când și părinții au trebuință și soțul, dar ea numai într'o parte poate ajuta? S'a pus întrebarea aceasta într'o clasă de fete între 15—18 ani. Una singură a răspuns. Era cea mai cuminte, mai bună și la purtare și la carte. Și încă ceva. Era singura, care trebuia să muncească, să țină pe mama sa, văduvă neputincioasă. Știți care i-a fost răspunsul? Nu vă gândiți ce este scris în cărți, în lege, ci gândiți-vă la ceea ce se face în viață. Ați aflat răspunsul? Controlați acum și veți vedea, că răspunsul este întocmai cu aceste cuvinte ale Mântuitorului: »Pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl său și pe mama sa și...« Aci e toată legea, aci este singurul răspuns adevărat.

În privința aceasta sfânta noastră Biserică ortodoxă a întocmit un arbore al neamurilor. Acest pom ne arată că soțul și soția sunt una, după cuvântul Domnului, că vor fi doi un trup. Intre părinți și între copii este un grad; între frați sunt două; tot două sunt între bunic și nepot; între unchiu și între nepot din frate sunt trei grade; între văr și văr din frate sunt patru grade și așa mai departe până în gradul al șaptelea. Vărul al treilea ar fi în gradul al optulea, dar nu se mai numără între neamuri. Bine înțeles' mai sunt în cele șapte spițe și alte neamuri, pe cari aci nu le putem înșira pe toate, dar la fiecare este ușor să stabilim gradul de înrudire. Un altfel de înrudire este încuscirea, care are cinci grade.

Vedem deci, că în noi este o lege firească și aceasta ne arată, că trebuie să facem osebite între aproapele și aproapele nostru și avem să știm, că legea aceasta e sădită în noi de Dumnezeu. Pentru aceasta porunca a cincea dumnezeiască este pusă în fruntea tablei a doua, iar datoriiile noastre față de cei înrudiți și încuscuiți cu noi, precum și față de cei înrudiți cu noi prin sânge, prin limbă și prin lege.

(Va urma).

10 Maiu

Neamul românesc e pretutindeni îmbrăcat, în ziua de 10 Maiu, de sărbătoare. Cred, că nu întâmplarea, ci înțelepciunea lui Dumnezeu a hotărât ca: cele mai strălucite și sublime acte din viața poporul Român să-și aibă realizarea dorită și visată în această zi de primăvară.

Am fost martorii acestei ierni lungi și nespus de grele, ce părea că nu se mai sfârșește. Dar natura ce părea că-și doarme somnul de veci, învăluită în giulgiu alb de zăpadă, cu ivirea primelor raze ale soarelui de primăvară s'a redeșteptat din mormântu-i rece și înghețat.

Firicelul de iarbă ascuns în sânul pământului, ca și mugurii pomilor, la chemarea talnică a Ziditoriului, au ieșit veseli la lumină și viață. Câmpiile înflorite ale României întregite vin și ele să-și exprime bucuria și fericirea ce-o simte fiecare român.

O minunată asemănare vedem între natura moartă a iernii și cea înviată a primăverii și între neamul românesc robit ieri și între cel liber de azi, stăpân pe destinele sale și pe moșia strămoșilor săi.

Timpul subjugării și al robiei milenare a fost pentru neamul românesc o iarnă grea și lungă, plină de dureri și amărăciuni. După veacuri de îngheț și întuneric, răsare, în sfârșit, cu voia Celui de sus, și pentru acest harnic popor, soarele libertății și vieții naționale.

Domnul cel ce a dat viață firicelului de iarbă și mugurilor pomilor, ce păreau morți; Cel ce și în timpul iernii a purtat părintească grijă de paserile cerului și le-a hrănit în chip minunat, ne-a înviat și pe noi Români din mormântul în care ne-au îngropat dușmanii seculari.

Voia lui Dumnezeu a fost, ca acest neam să suferă și prin suferință să-și câștige laurii gloriei. Voia Lui a fost, ca Fiul Său, Iisus Hristos, să fie batjocorit și răstignit pe cruce între doi tâlhari.

Și precum Domnul Hristos, cu patimile Sale a zdrobit puterea morții, înviind cu glorie din mormânt, tot astfel neamul românesc, prin sângele și moartea miilor și milioanele de eroi, și-a asigurat, pe vecie, locul de cinste, ce i-se cuvine în concertul națiunilor civilizate de pe suprafața pământului.

Imitând paserile cerului, cari, îndată ce sunt adiate de vântul primăverii, pline de recunoștință înalță cântece de slavă, preamărind

pe Creatorul, care le-a scos la lumină și viață; să cântăm și noi românii, în această mare și sfântă zi, cântece de preamărire, imne de laudă și mulțumire;

Celui ce în ziua de 10 Maiu 1886 ne-a ajutat ca să statornicim glorioasa dinastie de azi, Celui ce în ziua de 10 Maiu 1881 ne-a indicat să încununăm cu coroană de oțel capul întâiului Rege Carol I.; Celui ce în marile răboaie a întărit brațul gloriosului Rege Ferdinand și „cu mână tare și braț înalt“ a adunat sub un singur sceptru pe toți fiii cei risipiți a-i acestui neam; — Lui Dumnezeu să-I zicem:

„Mare ești Doamne și minunate sunt lucrurile Tale și nici un cuvânt nu este de ajuns spre lauda minunilor Tale!!!“

Pe El să rugăm, ca în aceste zile de strâmtoare, să ne trimită bărbați luminați, cari să conducă scumpa noastră patrie pe calea triumfului și al prosperării.

Să dea tărie iubitului nostru Rege Carol II să fortifice încotinu temelile scumpei României, ce se sprijină „pe oase de luptători“, arătând dușmanilor, că pe acest pământ scump, sfințit cu sânge de eroi, nu se poate trece.

Pr. Gheorghe Cotoșman

INFORMAȚIUNI.

I. P. S. Sa Mitropolitul Bălan și P. S. Sa Episcopul nostru Grigorie la Belgrad. *Luni în ziua de 1 Mai a. c. a sosit în gara din Arad I. P. S. Sa Mitropolitul Dr. Nicolae Bălan, însoțit de profesorul universitar Dr. Silviu Dragomir. Și împreună că P. S. Sa Episcopul Grigorie au plecat la Belgrad, pentru a încheia cu guvernul Jugoslav convenția bisericească prin care Românilor din Jugoslavia li se asigură un episcopat în Vârșeș și sărbilor din România un episcopat în Timișoara.*

A murit un soldat din armata lui Cuza-Vodă. — La Focșani a încetat din viață sergentul instructor Matei Negoiță, veteran din războiul dela 1877—78. Timp de patru ani el a făcut parte din armata lui Cuza-Vodă, iar doi ani din armata Domnitorului Carol I. A murit în vârstă de 97 ani, lăsând aproape 200 de nepoți și strănepoți, dela 12 feciori.

— Hristos a înviat! — În Rusia nu-i voe să spu așa ceva. Acolo creștinii n'au voe să trăiască, omorâți fiind prin schingiulri, bătăi, închisori și gloanțe. Totuși se găsesc unii îndrăsneți, cari mor liniștiți, dovădindu-și creștinismul. Astfel mil de oameni au fost împușcați fiindcă și-au făcut cruce, alții fiindcă au spus de Paști: Hristos a înviat! Și Hristos va învia și în Rusia!

Intrunire colegială. Preoții noștri, cari au terminat Seminarul teologic din Arad, înainte cu 40 de ani, au făcut o întrunire colegială, împreună cu misiuni religioase, în orașul Sânicolaul-Mare, la colegul lor, părintele Ioan Popovici. După ce în sf. biserică din Sânicolaul-Mare au mulțumit lui Dumnezeu pentru toate câte le-au dăruit lor, au trimis P. S. Sale Episcopului nostru Grigorie următoarea telegramă omagială: „Prea Sfințite Domnule Episcop! Preoții absolvenți ai Seminarului teologic din anul 1892, întruniți în misiune religioasă colegială de 40 ani, aduc omagiile lor de profundă stimă și venerațiune celui mai activ Episcop din patria noastră.

Intru mulți ani stăpâne!

Ioan Stana Comlăuș, Silviu Bichicean Nerău, Ioan Popovici Sânicolaul-Mare, Teodor Drecin Târnova.

Logodnă. În ziua a doua a sfințelor Paști a. c. s'a logodit d-șoara *Silvia Grecu*, fica părintelui Grecu din Cuvin, cu dl sublocotenent *Alexandru Voican-Burchi*, fiul dlui inginer-colonel Nicolae Burchi din Arad. Să fie cu noroc.

Prăznuirea anului sfânt. — Sf. Sinod, a luat hotărârea de a se serba această sfântă comemorare în ziua de 25 Mai, Înălțarea Domnului, când se implinesc 1900 ani dela sulrea de pe pământ la cer a Domnului nostru Iisus Hristos.

Bucuria credincioșilor noștri din Seliște. La praznicul Învierii Domnului din anul acesta, credincioșii noștri din Seliște, tractul Radna, au avut bucuria că cel mai distins fiu al acestei comune, maestrul Sabin V. Drăgoi, după o lipsă de 20 de ani dela casa părintească, a serbat aceste sfinte Paști, conform datinei noastre strămoșești, împreună cu consătenii săi. De dimineață pe la ora 3 a luat parte la încunjurarea bisericeii. Apoi a ascultat, la sf. liturghie, corul instruit și condus de fratele dsale Ioachim Drăgoi cantor bisericesc; „Liturghia poporală“ — compusă pe 4 voci, după străvechile melodii bisericești, cântate de credincioșii acestei eparhii și păstrate prin tradiție de către însuși maestrul Sabin V. Drăgoi. Suntem informați, că Ministerul Instrucțiunii va tipări și răspândi această liturghie — poporală — pentru frumusețea melodiilor, spre a fi accesibilă și la îndemâna celor mai modeste înjghebări corale sătești.

Simplicitatea și frumusețea armonizării, pe lângă o tehnică desăvârșită, va permite celui mai smerit dirijor de cor să aibă una din cele mai frumoase liturghii.

Nr. 2660/1933.

Comunicat.

On. Minister al Muncii, Sănătății și Ocrotirilor Sociale, cu adresa Nr. 126857 din 20 Martie a. c., ne face cunoscut, că prin deciziunea ministerială Nr. 126338 din 20 Martie a. c., s'a suspendat până la 1 Octombrie 1933 autorizarea colectelor în scop de construire și reparări de biserici, rămânând valabile numai autorizațiunile în curs.

Aceasta măsură s'a luat atât pentru autorizările de colectă pentru biserici, eliberate de

Minister, cât și pentru cele eliberate de Episcopii și Mitropolii.

Ceeace comunicăm Cucernicilor Preoți, spre știre și orientare.

Arad, din ședința Consiliului eparhial dela 20 Aprilie 1933.

† Grigorie
episcop

Mulțumire.

Cu profundă recunoștință adresăm cele mai călduroase mulțumiri P. C. Sale părintelui protopop Petru Marșeu și celor 11 preoți asistenți, cari au servit prohodul, precum și tuturor prietenilor și cunoscuților noștri, cari prin prezență, sau în scris au luat parte la durerea ce am încercat prin pierderea mult iubitei noastre soții, mamă, soră, soacră, bunică, mătușă și cumnată Petronela Jancu n. Ardelean.

Otlaca, la 10 Aprilie 1933.

Preot IUSTIN IANCU și familia.

Parohii vacante.

Concurs repetit.

Pentru îndeplinirea parohiei **Dubești**, protoplatul Birchiș, se publică din nou concurs cu termen de 30 de zile.

Venitele parohiale sunt:

1. Uzufuctul sesiunei parohiale în estenziune de 29 jug.
2. Uzufuctul intravilanului parohial de 800 stg.
3. Stolele legale.
4. Birul legal, care se ia în concurs din oficiu pe baza coalei de fastiune B.
5. Intregirea dela stat, care parohia nu o garantează.

6. Casa parohială nu este. Consiliul parohial însă se deobligă a achita chiria pentru locuința preotului până se va edifica casă parohială.

7. Preotul ales va suporta toate impozitele după beneficiul parohial, va predica în duminici și sărbători și va catehiza elevii dela școala primară din loc, fără altă remunerație dela parohie.

Parohia este de clasa III-a.

Cel ce doarec a compete la aceasta parohie, vor înainta recursese în termenul concursului. Cu înclințarea protopopului se vor prezenta în acest interval în sf. biserică, spre a-și arăta dexteritatea în cele rituale și oratorice, observând strict dispozițiunile §-lui 33 din Reg. pentru parohii.

Consiliul parohial.

În conțelegere cu Traian Cibian protopopul Birchișului.

—□—

2-3